

НЕЗАКОННА ПОРУБКА ЛІСУ: ПРИЧИНИ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Питання щодо незаконної порубки лісу в Україні є надзвичайно актуальним. Хоча Україна має обмежені лісові ресурси, наша держава залишається одним із лідерів у Європі за обсягом експортних поставок деревної сировини. Зупинити процес вирубування лісів в Україні поки що не вдається ніякими попереджувальними засобами. Позитивного ефекту не дали й тимчасовий мораторій на експорт лісоматеріалів у необробленому вигляді, міжнародна сертифікація лісів (FSC) і навіть частково запроваджений електронний облік заготовленої деревини. За період з 2008 по 2018 р. питома вага незаконної порубки лісу в структурі злочинів проти довкілля зросла з 30,5 % до 60,5 % відсотка, а кількість злочинів за ст. 246 КК України лише збільшилась [1].

Існує низка причин через які в нашій державі виникають проблеми з незаконною порубкою лісів. Вчений Левченко Ю.О. запропонував класифікувати причини незаконної порубки лісу залежно від галузі виникнення на соціально-економічні, правові, міжгалузеві тощо. Так до соціально-економічних причин варто віднести: стійке зростання ціни на деревину на зовнішньому і внутрішньому ринках; різниця в цінах на деревину на внутрішньому та зовнішньому ринка, і як результат, висока прибутковість незаконних заготівок; бідність і безробіття; низький рівень доходу населення. До правових причин можна віднести недосконалість українського законодавства: лісового, кримінального, адміністративного, митного; неефективність лісової охорони або її відсутність, а також нестача повноважень для достатньої охорони лісів або неправильна її організація.

До міжгалузевих та галузевих причин незаконних рубок можна віднести недостатню точність оцінки лісових ресурсів; низьку ефективність контролю за рухом деревини від лісопилки до споживача; відсутність міжвідомчої взаємодії щодо запобігання незаконних порубок лісу та нелегального обороту деревини.

Однією з основних причин вчинення незаконної порубки лісових насаджень є безперервний попит на деревину, яка видобувається злочинним шляхом, у зв'язку з цим незаконна порубка лісу є економічно вигідним видом промислу. Підприємці сфери лісового господарства часто порушують закон, щорічно збільшують обсяги порубки лісу, і на ринок

надходить деревина, яка поставляється бракон'єрами, які не мають дозволу на порубку лісу. Водночас заходи державного примусу, як показує практика, не забезпечують досягнення превентивної мети покарання [2, с. 135-136].

На жаль, сучасний правовий порядок використання лісових ресурсів характеризується: 1) пасивною екологічною політикою; 2) нечітким регулюванням спеціального лісокористування; 3) недостатньо суворим та неналежним рівнем охорони лісів [3, с. 155]. Це дає поштовх до подальшого розроблення перспективних шляхів боротьби з незаконною порубкою лісу.

Необхідно відзначити, що сьогодні 87 % лісів перебувають в управлінні Державного агентства лісових ресурсів України та різних міністерств, 12,5 % – у муніципальному управлінні територіальних громад і тільки 0,1 % належить приватним особам. Державний орган та підпорядковані йому лісогосподарські підприємства видають спеціальні дозволи на заготівлю деревини, безпосередньо здійснюють валові обсяги рубок лісу, а також займаються обробкою і продажем лісоматеріалів і при цьому одночасно забезпечують охорону лісів від незаконних рубок. Іншими словами, особливістю організації та ведення лісового господарства в Україні є поєднання державним органом зі спеціальними повноваженнями лісозаготівлі, деревообробки, реалізації лісопродукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, а також охорони лісів від незаконних рубок. Між тим в усьому цивілізованому світі охороною лісів займаються компетентні органи і громадськість, які жодним чином не пов'язані із лісогосподарською галуззю [3].

Отже, на основі проведених досліджень пропонуємо законодавчому органу розробити новітню, що відповідає вимогам сьогодення «Державну лісову програму України», в якій будуть розроблені економічні, екологічні та соціальні аспекти сталого розвитку лісового господарства на зразок фінської програми. Національні критерії і показники, на основі яких здійснюється екологічна сертифікація лісів, у багатьох випадках є вищими від тих, що передбачені законодавством Фінляндії.

Зокрема, пропонуємо посилити заходи державного контролю з метою більш раціонального використання лісових ресурсів, при якому максимальний економічний ефект бути досягнуто лише у тому випадку, коли буде здійснюватись мінімальний негативний вплив на довкілля. Важливим є урахування соціального аспекту, за яким людина існує як частина екологічної системи й природи, а отже і частина світу в цілому. В цьому значенні людина не може виступати лише стороннім спостерігачем, що існує окремо від навколишнього природного середовища. А також можливим заходом є створення сучасного, незалежного та дієвого Управління охорони лісових ресурсів України.

Список використаних джерел

1. Заїчко О.В. Запобігання незаконній порубці або незаконному перевезенню, зберіганню, збуту лісу : монографія / О.В. Заїчко ; [наук. ред. Б. М. Головкін]. – Харків : Право, 2019. – 192 с.
2. Левченко Ю.О. Незаконна порубка лісу: фактори детермінації та способи їх усунення [Текст] / Ю.О. Левченко // Юридичний науковий електронний журнал. – 2018. – № 4. – С. 134-136 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/4_2018/37.pdf.
3. Заїчко О.В. Правовий порядок використання лісових ресурсів України [Текст] / О.В. Заїчко // Порівняльно-аналітичне право. – 2017. – № 2. – С. 152-156. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/2_2017/43.pdf.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.